

LOUISE PENNY

SALAISUUKSIEN  
HINTA



BAZAR

LOUISE PENNY

SALAISUUKSIEN  
HINTA

Suomentanut Timo Korppi

BAZAR



Bazar Kustannus  
[www.bazarkustannus.fi](http://www.bazarkustannus.fi)

Suomentanut Timo Korppi  
Englanninkielinen alkuteos *A Great Reckoning*  
Copyright © Three Pines Creations, Inc 2017  
The moral right of the author has been asserted.

ISBN 978-952-376-031-8

Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Taitto Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale  
Painettu EU:ssa

## ENSIMMÄINEN LUKU

ARMAND GAMACHE ISTUI PIENEN työhuoneensa pöydän ääressä ja sulki kansion huolellisesti, suorastaan puristi sen kiinni lukitakseen kaikki sanat sen sisään.

Kansio oli ohut ja sisälsi vain muutaman liuskan. Samanlaisia henkilökansioita hänellä oli ympärillään työhuoneensa vanhalla, puisella lattialla useampia, mutta mikään niistä ei vetänyt vertoja tälle yhdelle.

Katse siirtyi lattialle, missä yksi kansio toisensa jälkeen odotti hänen päätöstään siitä, mitä niiden kanssa tulisi tehdä.

Gamache oli käynyt kansioita läpi jo tovin. Pistänyt merkille kunkin oikeaan yläkulmaan kiinnitetyn pienen väritarran. Punaisen, mikäli sisältö oli hylätty. Vihreän, mikäli se oli hyväksytty.

Värikoodit eivät olleet hänen omiaan, ne olivat hänen edeltäjänsä aikaisia.

Armand laski lattialle myös sulkemansa kansion ja nojautui taaksepäin mukavassa työtuolissaan laskien kyynärpäät reisiensä päälle. Sormet hänen kookkaissa käsissään hakeutuivat toistensa lomaan. Hän tunsu olonsa kuin matkustajaksi pitkällä lennolla, jolla joutui katselemaan alla avautuvaa loputonta peltomaisemaa. Osin hedelmällistä, osin kesannolle jätettyä, mutta uutta kylvöä ja satoa odottaen. Joukossa myös karuja läikkiä, jotka paljastivat allaan piilevän, hedelmättömän kivikon.

Samalta tuntui myös hänen oma sielunmaisemansa. Miten erottaa tärkeät asiat vähemmän tärkeistä. Hedelmälliset tiedot hedelmättömistä. Gamache yritti porautua ajatuksella asian ytimeen ohi vähäisen ja osin turhankin tiedon. Mieli pyöri niiden ihmisten elämässä, joihin kansioiden liuskat liittyivät. Ja edeltäjänsä tekemiin päätöksiin niihin liittyen.

Vuosia, jopa vuosikymmeniä hänen tehtävänsä murhar ryhmän päällikkönä Sûreté du Québecin palveluksessa oli ollut kaivella esiin tosiasioita. Koota niitä todisteiksi. Järjestellä faktoja ja erotella ne emotionaalisista seikoista. Jahdata syyllisiä ja tehdä pidätyksiä. Käyttää omaa päättelykykyään, ryhtymättä kuitenkaan tuomariksi.

Armand Gamache oli huomannut, eikä edes yllätynyt siitä, että hän viihtyi tuossa roolissa. Jopa piti siitä. Valta viehätti, sen hän kaiken rehellisyyden nimissä oli valmis myöntämään. Mutta eniten hän osasi arvostaa juuri nyt sitä, että pystyi ei vain reagoimaan nykyhetkeen, vaan oikeasti myös muovaamaan tulevaisuutta.

Tuo tulevaisuus hänellä oli parhaillaan jalkojensa juuressa.

Gamache nojautui taaksepäin ja nosti jalkansa ristiin. Puoliyö oli jo jäänyt taakse, mutta häntä ei väsyttänyt. Työpöydällä odotti kupillinen teetä ja pari suklaahippujen ryydittämää pikkuleipää, mutta koskemattomina.

Työhuoneen verhot liikahivat lievästi ja Gamache tunsi ikkunan raosta viileän ilmavirran pyyhkäisyn. Ilman sitäkin hän tiesi, että jos vetäisi verhot raolleen ja sytyttäisi ulkolyhdyn kuistille, ulkona näkyisi sen valossa alkavan talven ensimmäisten lumihuutaleiden tanssi. Ne olivat aloittaneet pehmeän laskunsa pienen Three Pinesin kylän ja sen kotien katoille.

Pian ohut lumikerros peittäisi perennapuutarhat ja laskeutuisi niin kuisteille kuin pysäköityjen autojenkin päälle.

Ja tietenkin kylän keskusviheriön laidalla seisoville levähdyspenkeille. Lumipeitettä odottivat myös kylää ympäröivät sankat metsät ja sitä vartioivat vuoret. Jopa kylän halki virtaava Rivière Bella Bella, kyläläisten yhteinen ja talojen ohi virtaava kapea joki.

Elettiin marraskuun alkua ja nyt talvi näytti tulevan kovin varhain jopa Québecin mittapuulla. Tosin niin tunnustellen, ettei siitä ollut vielä iloa lasten lumileikkeihin.

Gamache aavisti kyllä, että sekin hetki koittaisi hyvin pian. Se muuttaisi ankean harmaan marraskuun maiseman hohtavan kirkkaaksi, säkenöiväksi ihmemaaksi, kaikkien hiihtäjien ja luistelijoiden iloksi. Antaisi mahdollisuuden lumisotiin, lumilintojen rakentamiseen ja lumiukkojen tekkoon. Tai taivaasta pudonneiden lumienkelien luomiseen heittäytymällä selkä edellä umpihankeen.

Mutta juuri nyt niin lapset kuin vanhemmatkin nukkui-  
vat. Koko pieni kylä tuon laakson pohjalla Québecissä uinui huomaamatta lumihutaleiden tanssia, ja Gamache jaksoi valvoa yksin miettien jalkojensa juuressa, kansioiden kätöksissä piileviä nuoria ihmiskohtaloita.

Työhuoneen ovenraosta näkyi olohuoneeseen talossa ja kodissa, jonka hän jakoi vaimonsa Reine-Marien kanssa.

Olohuoneen leveitä lattialankkuja peittivät itämaiset matot. Yhdellä luonnonkivitakan kulmalla odotti mukavan näköinen leposohva ja sitä vastapäätä pari tukevan näköistä, hieman jo haalistunutta nojatuolia. Niiden sivupöydillä odottivat kirjojen ja aikakauslehtien pinkat. Varsinaiset kirjahyllyt peittivät seiniä ja muutamat olohuoneeseen sirotellut jalkalamput loivat varjostimiensa alta miellyttävän pehmeää valoaan.

Tuo huone miellytti kovasti Gamachen silmää, ja nyt hän asteli sitä kohti, kun oli noussut työtuolistaan ja venytellyt kunnolla jäseniään. Perheen lemmikki, saksanpaimenkoira

Henri, seurasi perässä. Gamache kumartui kohentamaan hiilihangolla tulta takassa ja istahti sitten toiseen nojatuoleista. Hänen työpäivänsä ei ollut ohi vielä. Oli ajattelemisen aika.

Useimmista lattialle kertyneistä kansioista hän oli jo tehnyt päätöksensä. Mutta ei yhdestä, siitä viimeisestä.

Kun hän oli tarttunut siihen ensimmäisen kerran, Gamache oli lukenut kansion läpi ja pistänyt sen syrjään jo hylättyjen pinoon. Juuri silloin hän oli tullut samaan lopputulokseen kuin sen kanteen aikanaan punaisen täplätarran liimannut edeltäjänsä.

Jokin kuitenkin jäi kaivelemaan häntä ja niinpä hän palautti kansion takaisin työpöydälleen. Luki sen sisällön yhä uudelleen ja yritti hahmottaa itselleen, miksi juuri tämä kansio ja sen päähenkilö, nuori nainen elämäntarinoineen, askarrutti häntä.

Juuri tämän kansion Gamache oli napannut mukaan työhuoneestaan ja avasi sen sylissään uudelleen.

Nuoren naisen kasvokuva tuijotti häntä. Kalpeana ja haastavana, jopa hyökkäävänä. Hiukset olivat hiilenmustat, osaan päälakea oli leikattu paljaita laikkuja ja osa hiuksista oli kierretty sarvimaisiksi, teräviksi töyhdöiksi. Nenää, silmäkulmia ja poskipäitä koristivat näyttävät lävistykset.

Naisen taustatiedoissa kerrottiin tämän opiskelleen muinaiskreikkaa ja latinaa, mutta toisaalta menestys lukiossa ei ollut ollut hääppöinen eikä tukenut akateemisten opintojen onnistumismahdollisuutta. Kaikesta päättäen hän oli kuluttanut viime vuotensa tyhjäntoimittamiseen.

Siksi punainen täplä oli ansaittu.

Miksi Gamache sitten palasi kerran toisensa jälkeen tuohon kansioon ja miettimään tuota naista? Ei varmaankaan ulkonäköseikkojen vuoksi. Gamache oli riittävän kokenut tutkija osataksaan ohittaa sellaiset seikat.

Amelia? Olikohan se hänen oikea nimensä?

Se vaikutti Gamachesta todennäköiseltä. Nimi oli sama kuin Gamachen omalla äidillä oli ollut. Äiti oli saanut nimensä kuuluisan naislentäjä Amelia Earhartin mukaan, joka oli eksynyt viimeisellä lennollaan ja kadonnut.

Amelia.

Nimi ei herättänyt Gamachessa lainkaan lämpimiä tunteita, kun hän tuijotti kuvaa kansion sisällä. Päin vastoin, se lähinnä puistatti häntä.

Lopulta Gamache laski kansion käsistään, riisui lukulasinsa ja hieraisi silmiään ennen kuin lähti käyttämään Henrin vielä iltalenkillä ensilumen seassa.

Sen jälkeen heitä molempia odottaisi yläkerrassa uni.

Seuraavana aamuna Reine-Marie ehdotti miehelleen aamiaista bistrossa. Henri seurasi uskollisesti perässä ja otti vakio-paikkansa pöydän alla, kun isäntäväki siemaili suurista kupeista *café au laitia* ja odotti aamiaislautasia eteensä. Vaahterasavustettua pekonia ja munakokkeita brie-juuston kera.

Tuli paloi luonnonkivitakoissa bistron suuren salin molemmissa päissä. Lievä palavan puun tuoksu ryyditti salissa kuuluvaa iloista puheensorinaa. Ulko-ovi kävi koko ajan ja tulijat tömistelivät eteisessä lunta saappaistaan.

Lumipyry oli tauonnut yöllä ja sen jäljiltä maata ja siihen pudonneita syksyn lehtiä peitti vain ohut lumikerros. Näky oli aavemainen, ei syksyinen eikä oikein talvinenkaan. Laaksoa ja kylää sen pohjalla vartioivat kukkulat näyttivät yhtä vihamielisiltä kuin se maailma, jolta niiden piti kylää varjella. Tai jos eivät vihamielisiltä, niin luotaantyöntäviltä ainakin. Puut vaikuttivat kuin synkiltä luurangoilta. Paljaat, tummat oksat kurottuivat sivulle ja yläviistoonkin kuin armoa anellen, vaikka sitä ei niille suotukaan.



Kylän keskusaukion laidalla seisoi sille nimen antaneet kolme mahtavaa mäntyä. Suorina, elinvoimaisina ja vahvoina. Ikivihreinä ja kuolemattomina. Latvat kohti taivasta, uhmaten sen vihaa ja ikäviä suunnitelmia.

Pahempaa oli luvassa. Mutta ei niin pahaa, ettei jotain hyvääkin. Luvassa oli pian lumienkeleitä.

”*Voilà*”, Olivier lausahti laskiessaan pöytään korillisen mantelilastuilla koristeltuja, lämpimiä croissanteja. ”Maista-kaahan annoksianne odotellessa näitä.”

Korista roikkui hintalappu, samoin kyntteliköstä heidän pöytänsä yllä. Ja nojatuoleista, joissa he istuivat. Olivierin bistrossa kaikki oli myytävänä, jopa hänen kumppaninsa Gabri, kuten Olivier tajusi usein muistuttaa.

”Karkkipussi riittää maksuksi hänestä”, Olivierin kuultiin sanovan asiakkaille harva se päivä, kun Gabri purjehti näkyviin röyhelöisessä esiliinassaan.

”Sillä hinnalla hänkin sai minut aikanaan”, Gabri myönsi naureskellen ja esiliinaansa oikoen. Sitä, jota hän piti päälleen vain Olivierin kiusaksi. ”Pussillisella sekalaisia lukuja.”

Kun he olivat vihdoin pöydässä kahden, Gamache nosti kansion yli pöydän vaimonsa silmien eteen.

”Jaksaisitko vilkaista?” hän kysyi Reine-Marielta.

”Totta kai”, tämä vastasi ja nosti silmälasit nenälleen. ”Onko siinä jokin ongelma?”

”Ei, en usko...”

”Miksi sitten...?” Reine-Marie viittasi kädellään kansioon.

Gamachella oli usein tapana keskustella vaimonsa kanssa työn alla olevista tutkimuksista, varsinkin ennen kuin lähti varhennetulle eläkkeelle *Sûreté*stä. Nyt, ei vielä kuuttakymmentäkään täyttäneenä, hän tunsu olevansa tässä kylässä pikemminkin viisaan levossa kuin eläkkeellä. Toipumassa siitä, minkä oli jättänyt vuorten ja harjunojen taakse piiloon.

Gamache katseli vaimoaan höyryävän, vahvalle kahville tuoksuvan kuppinsa laidan yli ja piteli sitä tukevasti käsiensä välissä. Kädet eivät enää tärisseet, sen Reine-Marie oli ilokseen jo huomannut. Eivät ainakaan usein, ja hän tarkkaili niitä alinomaa.

Myöskään arpi Armandin ohimolla ei enää näyttänyt niin rajulta. Tai sitten silmän tottuminen siihen häivytti sen lähes näkymättömiin.

Mies ontui edelleen ajoittain, varsinkin väsyneenä. Mutta sitä ja arpea lukuun ottamatta ulkoisia merkkejä kauhistuttavasta, kohtalokkaasta tapahtumasta ei enää näkynyt. Tosin niitä ei tarvittukaan, sillä Reine-Marie muistaisi tapahtumasarjan ikuisesti.

Silloin hän oli ollut vähällä menettää miehensä.

Niin ei kuitenkaan käynyt, vaan tapahtuman seurauksena he olivat päätyneet siirtämään kotinsa tänne. Kylään, joka tuntui kutsuvalta jopa pilvisinä päivinä.

Reine-Marie oli tiennyt jo silloin, kun he purkivat muutto-laatikoita vasta ostamassaan kotitalossa, ettei Armand viihdyisi loputtomiin joutilaisuudessa, vaan haluaisi takaisin työn syrjään, tavalla tai toisella. Se oli vain ajan kysymys. Ja tietenkin auki oli myös se, mitä ylikomisario Armand Gamache, maan menestyksekkäimmän murharyhmän entinen johtaja, halusi tehdä jatkossa.

Tarjouksia riitti. Gamachen työhuoneeseen sateli kirjeitä, joiden päällä oli leima ”Luottamuksellinen”. Myös tapaamisia riitti. Kutsujina monet liike-elämän merkkihenkilöt, jopa poliittiset puolueet, jotka halusivat valjastaa ylikomisarion vaalivankkuriensa eteen. Unohtamatta poliisiorganisaatioita, niin kotimaisia kuin ulkomaisiakin. Heidän valkoiseksi maalatun puutalonsa ulkopuolelle ilmestyi tasaisin väliajoin tunnuksettomia autoja, joista nousi bisnesasuissaan niin miehiä kuin naisiakin koputtamaan oveen. Ja kaikkien

kanssa päädyttiin istumaan olohuoneeseen keskustelemaan ”tulevaisuudesta”.

Armand kuunteli kärsivällisesti kaikkia, tarjosi monesti lounaan tai päivällisenkin, jopa yösijan, jos kyseessä olivat myöhäiset vieraat. Mutta kenenkään syöttiin hän ei tarttunut.

Reine-Marie oli löytänyt kylästä itselleen unelmatyön. Hän oli alkanut lajitella ja järjestellä paikalliselle historianystävien seuralle vuosien varrella kertyneitä esinelahjoituksia. Ottaen huomioon hänen aiemman työnsä Montréälissa, Québecin kansalliskirjaston yhtenä päällikkövirkailijana, se oli entisten työkaverien mielestä tietenkin ollut askel taaksepäin.

Reine-Marie ei piitannut moisista askelista, koska hän oli nyt päässyt sinne, missä halusi olla ja elää. Askeleet saivat riittää. Hän oli pysähtynyt Three Pinesiin, uuteen kotikyläänsä. Yhdessä Amandin kanssa, jonka rinnalla halusi viettää loppuelämänsä. Ja sieltä hän oli löytänyt myös uuden henkisen kodin, tutkimassa monipuolista ja järjestelemätöntä, usein testamenttilahjoituksista saatua tavarapaljoutta. Kaikkea vaatteista ja huonekaluista vanhoihin asiakirjoihin ja sekalaisiin keräilyesineisiin.

Reine-Marielle jokainen päivä uudessa työssä oli kuin joululapselle. Laatikko laatikolta, paketti paketilta hän penkoi, luetteloi ja järjesteli ja oli siitä aina yhtä innoissaan.

Mutta sitten koitti päivä, jolloin Armand oli tehnyt päätöksensä omasta tulevaisuudestaan. Toki keskusteltuaan siitä ensin perinpohjaisesti Reine-Marien kanssa.

Sen jälkeen viikkokaudet, kun Reine-Marie itse ahersi jäämistöjen kimpussa, Armand selasi kansioita ja luottamuksellisia tutkimusraportteja, suunnitelmia ja uraselostuksia. Kumpikin työskennellen mukavan olohuoneensa eri puolilla, molemmilla työn alla omat laatikkonsa. Takkatuli räiskyi, keittiössä porisi perkolaattorissa tuore kahvi ja niissä merkeissä syksy kallistui kohti talvea.

Kuitenkin siinä missä Reine-Marie oli avaamassa varovasti ovia menneisyyteen, Armand teki lähes päinvastoin. Hän karsi ja kitki, repi lahoa puuta, tarpeetonta tai kenellekään kelpaamatonta. Etsi lahoa. Jätti käsiinsä vain ydinpuuta, teroitti siitä keihäänkärjen itselleen. Luomuksen, jonka kanssa häntä ja hänen johtajuuttaan ei kukaan voisi kyseenalaistaa. Tai sitä, että hän toimisi asemansa edellyttämällä tavalla.

Armand oli jo melkein perillä siellä mihin pyrki, sen Reine-Marie aavisti. Enää yksi pieni asia ratkaistavana.

Se oli heidän välissään pöydällä, molempien silmien alla, aivan viattomasti lehtevien croissantien seurassa.

Armand avasi suunsa kuin sanoakseen jotakin, mutta sulki sen saman tien ja veti syvään henkeä, kuin ärtyneenä.

”Tässä kansiossa on jokin sellainen seikka, joka ärsyttää minua. En vain tiedä, mikä se on.”

Reine-Marie otti paperit käteensä ja alkoi lukea. Siihen ei mennyt paljoakaan aikaa. Muutaman minuutin päästä hän sulki kansion ja laski kätensä pehmeästi sen päälle. Kuin äiti sairaan lapsensa rintaa vasten. Varmistaakseen, että sydän sykki tasaisesti.

”Outo tapaus, se on pakko myöntää.” Reine-Marien katse tavoitti punaisen täplän kansion kannessa. ”Olet näköjään laittanut tapauksen hylättyjen joukkoon.”

Armand heilautti kättään kuin antautumisen merkiksi.

”Vai oletko sittenkin ottamassa tuon tytön harkintaan?” Reine-Marie kysyi. ”Vaikka pitäisikin paikkansa, että hän osaa vanhaa kreikkaa ja latinaa, siitä ei nykypäivänä ole paljoakaan hyötyä. Kuolleita kieliä molemmat. Sitä paitsi hän saattaa puhua palturia.”

”Totta sekin”, Armand myönsi. ”Mutta jos joku päättää valehdella, noista asioista tuntuisi melko oudolta puhua omiaan. Luulisi ihmisen keksivän jotakin kiinnostavampaa.”

”Pätevyyttä hänellä ei ole oikein mihinkään”, Reine-Marie huomautti. ”Lukion arvosanat ovat heikonlaiset. Ymmärrän kyllä, että valinnan tekeminen on vaikeaa, mutta kai joukossa sentään on sellaisia, jotka ansaitsevat vihreän tarran häntä paremmin?”

Aamiainen saapui ja Gamache laski kansion mäntylattialle Henrin viereen.

”En edes muista, kuinka moneen kertaan olen vaihtanut väriä hänen kohdallaan”, Armand naurahti. ”Punainen, vihreä, punainen, vihreä.”

Reine-Marie poimi haarukkaansa pehmeää ja suussa sulavaa munakokkeliä, josta roikkui pitkä rimpsu sulanutta brietä. Hän kohotti haarukan päänsä yläpuolelle, nähdäkseen kuinka pitkälle juusto venyi ennen kuin se katkeaisi.

Se piti pintansa ja käsi ei enää yltänyt korkeammalle.

Armand pudisti nauraen päätään ja napsautti juustorihman poikki sormillaan.

”Armandin armahdus, hyvä rouva. Olette vapaa.”

”Juuston kahleista”, Reine-Marie hymähti. ”Kiitos avusta, sir. Luulen kuitenkin, että juusto ei hellitä niin vähällä vaan keksii jonkin juonen.”

Vaimon nokkela vastaus nauratti Armandia lisää.

”Luuletko, että tuo nimi on oikea?” Reine-Marie kysyi vakavoituen. Hänelle oli aivan uutta nähdä miehensä arpo-  
van näin pitkään päätöksensä kanssa, vaikka tämä tekikin päätöksensä aina pitkän harkinnan jälkeen. Päätöksen, jolla saattoi olla jollekin toiselle elinikäiset seuraukset.

”Amelia?” Gamache pohdiskeli nimeä. Se sai hänet rypistämään otsaansa. ”Kyllä minua mietitytti se alusta saakka, mutta ehkä kyseessä oli vain tahaton ylireagointi, vai mitä luulet? Äitini kuolemasta on kohta viisikymmentä vuotta ja onhan elämän varrella kohdalle sattunut muitakin Amelioita –”

”No ei kyllä kovin montaa.”

”*Non, c'est vrai.* Mutta joitakin kumminkin. Ja jokaisen nimi on tuonut minulle mieleen oman äitini. Tässäkin tapauksessa huomaisin ajattelevani äitiä, en tuota tyttöä.”

Gamache oli aivan oikeassa, kuten tavallista. Eikä häntä nolottanut tunnustaa, että hän aikamiehenäkin puhui joskus ”mammasta”, kun tarkoitti äitiään. Reine-Marie tajusi kyllä sen, että niin tehdessään Armand viittasi äitiinsä ja isäänsä sinä päivänä, kun näki vanhempansa viimeisen kerran elossa. Hän oli silloin itse yhdeksänvuotias. Poika, jonka vanhemmat eivät olleet Amelia ja Honoré, vaan isä ja äiti, tai mamma ja pappa. Lähdössä vaikkapa päivälliselle ystäviensä kanssa ja luvaten tulla kotiin ajoissa antamaan pojalleen hyvän yön suukon.

”Toki se voi olla hänen oikeakin nimensä”, Armand huokasi.

”Jokin sinua siinä epäilyttää. Mikä muu se voisi olla?”

”Jessus sentään”, kuului Olivierin huokaus, kun mies ilmaantui heidän viereensä tarkistamaan, että pöydässä oli kaikki hyvin. ”En totta vieköön ole vielä tuohon valmis”, hän jatkoi kääntyen katsomaan ulos ikkunasta.

”Sama täällä”, Reine-Marie kuittasi ja seurasi bistron omistajan katseen suuntaa kohti nopeasti valkoiseksi muuttuvaa kylän viheriötä. ”Sitä osaa odottaa, mutta silti se tulee aina epämiellyttävänä yllätyksenä.”

”Ja joka vuosi entistä aikaisemmin”, Armand puuttui puheeseen.

”Veit sanat suustani. Ja joka kerta entistä hyytävämpänä”, Olivier jatkoi.

”Mutta onhan siinä oma viehätöksensä”, Armand lohduteli ja sai Olivierilta murhaavan katseen osakseen.

”Viehätystä? Taidat laskea leikkiä?” bistro-pomo ärähti.

”Älähän nyt aliarvioi sen kauneutta. Toki se voi kestää liian pitkään keväällä”, Armand sovitteli.

”Sanos muuta”, Olivier tuhahti.

”Se menee silloin yliajalle”, Reine-Marie huomautti.

”Yliajalle?” Olivier hämmästeli.

”Mutta silloinkin pärjää, kun autossa on oikeanlaiset renkaat”, Reine-Marie naurahti.

Olivier laski tyhjän croissantien tarjoilukorin takaisin pöydälle. ”Mistä ihmeestä te puhutte?” hän äimisteli.

”Talvesta, totta kai. Ja ensilumesta”, Reine-Marie selitti hymyillen.

”Mistä muka itse puhuit?” Armand kysyi.

”Ruthista”, Olivier huokasi ja sormi osoitti ikkunaan, jonka kautta näkyi, kuinka vanha nainen keppi kädessään ja ankka kainalossaan lähestyi bistron ovea. Laihana, kylmänä ja katkerana.

Vanha runoilijatar astui ovesta sisään ja katse haravoi salia.

”Niinpä”, Olivier hymähti. ”Oikeilla renkailla tuokin ongelma poistuisi.”

”Homppeli”, Ruth mutisi suupielestään, kun onnahteli ohi pöydän.

”Noita-akka”, Olivier mutisi vastaan ja katseli perään, kun runoilijatar hakeutui vakiopaikalleen takkatulen ääreen. Siinä hän kumartui avaamaan kahvipöydän virkaa toimittavan, mäntypuisen liinavaatelaatikon, ja kaivoi sieltä esiin pinkan paperia.

”Hän lupasi auttaa tutkimaan noita outoja papereita, joita löysimme seinien eristeistä, kun teimme täällä remonttia”, Olivier selitti. ”Kai muistatte?”

Armand nyökkäsi. Olivier ja hänen kumppaninsa Gabri olivat lunastaneet tyhjäksi jääneen entisen rautakaupan tilat ja remontoineet ne bistroksi jo vuosia sitten. Sähköt ja viemärijärjestelmät oli pantu uusiksi ja kun seinät avattiin, niiden kätköistä löytyi kaikenlaista ylimääräistä, kuten

muumioituneita oravia ja eristykseen käytettyjä vaatteita. Enimmäkseen kuitenkin sanoma- ja aikakauslehtiä, mainoslehtisiä ja luetteluita, ikään kuin sanat riittäisivät lämmön eristeeksi ja pitäisivät talvipakkaset loitolla.

Québecin talvea oli ennenkin torjuttu tulikivenkatkaisilla voimasanoilla, mutta ei niillä lumia sulateltu.

Remonttikaaoksessa löydetty paperit oli vain tungettu liinavaatelaatikoihin ja unohdettu sinne. Yksi laatikoista oli vuosikaudet palvellut kahvipöytänä takan ääressä, eikä kukaan ollut sitä vaivautunut avaamaan. Lukematon määrä *café au lait* -kupillisia, paikallisvärisiä juustolautasia, patonkeja ja sämpylöitä sekä viinilasillisia oli vuosien mittaan puhutellut asiakkaiden makuhermoja, kunnes joku oli älynnyt avata laatikon niiden alta ja tehdä merkillisen löydön.

”Tuskin sieltä mitään mittaamattoman arvokasta löytyy”, Olivier hymähti palattuaan herrasväki Gamachen pöytään, vietyään sitä ennen Ruthille tämän vakioannoksen Irish coffeea ja pekonia.

”Miten tuo nainen on jaksanut sinnitellä hengissä?” Reine-Marie naurahti.

”Sappi sen selittää”, Olivier totesi tyynesti. ”Sappea täynnä koko nainen, ja sehän ei kuole koskaan.” Katse kääntyi Reine-Marieen. ”Paitsi, jos haluatte edesauttaa noutajan tuloa.”

”Kuka nyt silkkään sappitynnyriin tohtisi koskea?” Reine-Marie naurahti.

”Kai tekin olette huomanneet, että muutaman ryyppyn kumottuaan hänestä tulee kerta kaikkiaan inhottava ihminen?” Olivier huomautti. ”Eikä siinä kaikki, hänelle ei riitä, että saisi kahmia kaikki paperit talteen, hänen pitää lukea niistä joka sana. Eilenkin häneltä meni koko päivä yhden vuoden 1920 *National Geographicin* kanssa. Ei ihme, että paperipino on vajennut parissa kuukaudessa vain tuuman verran.”



”Moista tarkkuutta en aliarvioi yhtään, *mon beau*. Niin minäkin tekisin”, Reine-Marie huomautti. ”Mutta kuulehan, jos Ruthille kelpaa apu, auttaisin häntä mielelläni.”

Aamiaisen jälkeen Reine-Marie liittyikin vanhan runoilijattaren seuraan auttamaan paperilaatikon sisällön perkaamisessa. Armand Gamache sai astella Henrin kanssa yksin kotiin.

”Armand”, Olivier huuteli hänen peräänsä bistron ovelta. Kääntyessään tämä näki bistronomistajan heiluttelevan jotakin kädessään.

Kansio oli unohtunut pöydän alle.

Gamache marssi ripeästi takaisin bistron kuistille hakemaan sen talteen.

”Et kai avannut ja lukenut sitä?” hän kysyi tahattoman terävästi ja sai Olivierin epäröimään hetken.

”*Non.*”

Gamachen tuijotus oli hänelle kuitenkin liikaa.

”Tuota noin, kyllähän minä sitä vilkaisin. Näin kuvan ja nimen. Ja luin muutaman rivin hänen taustoistaan.”

”*Merci*”, Armand tuhahti, sieppasi kansion itselleen ja kääntyi kotia kohti.

Astellessaan kotitaloan kohti Armand mietti katuvaaisena, miksi oli ärähtänyt Olivierille. Kansion päälle oli leimattu ”Luottamuksellinen”, mutta olihan hän näyttänyt sen Reine-Mariellekin. Eikä papereissa oikeasti ollut mitään valtiosalaisuuksia. Kukapa voisi vastustaa kiusausta vilkaista, jos jokin on luokiteltu salaiseksi ja tilaisuus tarjoutuisi eteen.

Niin hyvin hän oli oppinut Olivierin tuntemaan, ettei tämäkään ollut immuuni houkutuksille.

Gamache ei voinut ymmärtää myöskään itseään. Minkä ajatuskatkon hän oli kokenut jättäessään kansion lojumaan bistron lattialle? Oliko kyseessä silkka unohdus?

Oliko kyse erehdyksestä vai tahallisesta teosta?

Lumituisku palasi myöhään iltapäivällä ja alkoi puhaltaa alas kukkuloiden rinteitä, kuin olisi päässyt pitkästä vankeudesta. Ja nyt se halusi muuttaa Three Pinesin lumikuorrutetuksi palloksi.

Reine-Marie soitti ilmoittaakseen, että aikoi syödä oman lounaansa bistrossa. Clara ja Myrna olivat liittyneet hänen seuraansa auttamaan mysteerilaatikon perkaamisessa. Rouvat olivat yhdessä sopineet, että jatkavat penkomista yhdessä ja syövät lounasta siinä sivussa.

Armandille järjestely sopi mainiosti ja hän päätti noudattaa esimerkkiä, mutta yksin ja kotona.

Hän kohensi vastikään takkaan heittämiään koivuklapeja palamaan paremmin ja jäi hetkeksi katselemaan, kuinka tuli tarrasi tuoheen ja alkoi räiskähdellä iloisesti. Sen jälkeen hän istahti mielituoliinsa, seuranaan tukeva voileipä ja kirja. Henri valtasi koko olohuoneen sohvan itselleen.

Kirjan yli Armand Gamachen katse hakeutui tuon tuostakin työhuoneen ovenrakoon. Huoneen lattialla pilkotti kasapäin kansioita, jotka kuvineen ja tietoineen lukuisista nuorista miehistä ja naisista näyttivät tuijottavan häntä. Ikään kuin vaatien, että hän tekisi vihdoin päätöksensä ja valintansa. Kuten vanhat miehet olivat nuorten suhteen tehneet vuosituhannet ennenkin.

Armand Gamache ei ollut vielä vanha, vaikka tiesikin näyttävänsä ulkoisesti ikämieheltä ainakin nuorison silmissä. Sillä lailla nuoret miehet ja naiset katselivat ihmistä, joka keikkui puolivälissä kuuttakymmentä. Lähes kuuden jalan pituus jakaantui vartaloon niin tasaisesti, että syntyi pikemmin vaikutelma vankkarakenteisesta kuin ylipainoisesta miehestä. Ruskeiden hiusten pääväriksi alkoi pukata harmaa, mutta korvien päälle kaartuvat kiharat olivat entisellään. Vaikka uravuosiin oli mahtunut aika ajoin sekä viikset että kokoparta, nyt Armand Gamache oli siirtynyt sileäposkisten

sankkaan joukkoon. Enää ei tarvinnut yrittää naamioida kasvojen syviä uurteita piiloon. Nuo uurteet olivat syvien huolten synnyttämiä. Mutta nykyisin ne näkyivät parhaiten silloin, kun niiden omistaja oli onnellinen mies. Juuri silloin, kun hän nauroi tai hymyili tai istui vain jouten nauttimassa leppoisasta päivästä.

Jotkut noista uurteista olivat peräisin metsäiseltä mäenrinteeltä, jossa oli tapahtunut kauheita asioita. Ne olivat tuskan uurteita, epäinhimillisten ja käsittämättömien tapausten leimoja. Kauheuksien, joita ihmisen ei pitäisi joutua näkemään. Sanoin kuvaamattomien tekojen muistomerkkejä.

Osaan niistä hän oli joutunut sekaantumaan itsekin.

Kaikki yhdessä nuo uurteet merkitsivät hänen elämänsä pituus- ja leveysasteita yksissä kasvoissa.

Toki nuorten miesten ja naisten tarkkaavaiset silmät panisivat merkille myös rosoisen arven hänen ohimossaan. Se kertoi, miten lähellä arven kantaja itse oli käynyt kuolemaansa. Tarkkaavaisimmat huomaisivat kuitenkin näkyvän arven lisäksi myös edistyvän tervehtymisen. Ja näkisivät myös syvällä hänen silmissään, arpeakin syvemmällä, jopa kasvoista paistavan onnellisuuden takaa, jotakin odottamatonta.

Lempeyttä.

Ja ehkäpä, kun heidän omat kasvonsa päätyisivät kansioihin, niihinkin olisi tarttunut annos samaa lempeyttä.

Sitä hän noista kansioista etsi, niiden sisältämien kuvien avulla.

Kuka tahansa saattoi olla älykäs. Kuka tahansa fiksu. Kuka tahansa oppivainen.

Mutta ei välttämättä lempeä.

Armand Gamache katsoi taas työhuoneensa suuntaan, jossa nuoria miehiä ja naisia oli odottamassa lattialla.

Hän tunsi kaikki, ainakin kasvokuvistaan. Myös kaikkien tarinat olivat tuttuja, ainakin sen verran, minkä he olivat

itsestään päättäneet kertoa. Koulutustaustan, arvosanat ja harrastukset.

Tuosta joukosta juuri Amelia oli jäänyt hänelle mieleen. Hän odotti päätöstä siinä kuin muutkin.

Jokin Armandin sydämessä liikahti ja hän ponnistautui ylös nojatuolista.

Amelia Choquet.

Nyt hän tiesi, miksi oli reagoinut juuri tuohon nuoreen naiseen eri tavalla kuin muihin. Miksi oli unohtanut tämän kansion bistron lattialle. Ja miksi lopulta kiiruhtanut juoksu-jalkaa hakemaan sen Olivierilta.

Siinä oli selitys myös hänen poikkeuksellisen voimakkaalle etiäiselleen.

Armand Gamache oli näyttänyt kansion myös Reine-Marielle, kuin toivoen tältä lupaa tehdä päätöksensä. Noudataa terveän järjen ääntä. Hylätä tuo nuori nainen mieles-tään ja kääntää hänelle selkänsä. Tehdä se, kun vielä kykeni.

Henri kuorsasi ja kuolasi sohvalla, tuli räiskyi takassa ja lunta alkoi kertyä ikkunalaudoille.

Hän tajusi, ettei ollutkaan reagoinut etunimeen, kuten ensin oli luullut. Kyseessä oli sukunimi.

*Choquet.*

Epätavallinen nimi, vaikkakaan ei harvinainen. Useimmiten se kirjoitettiin muodossa *Choquette*.

Gamache siirtyi työhuoneen puolelle, poimi lattialta kansion ja avasi sen jälleen kerran. Rivi riviltä hän luki uudelleen tarjolla olleen niukan tietomäärän ja sulki sitten sen kannet. Sen tehdessään hän huomasi, että käsi vapisi hieman.

Katse kääntyi takassa leiskuvaan tuleen. Hetken mielessä ailahti ajatus paiskata koko kansio liekkeihin, antaa niiden kärventää tuon naisen kuin noidan roviolla.

Sen sijaan hän otti kansion mukaansa ja lähti laskeutumaan talonsa kellariin.

Siellä hän avasi lukon ovesta, joka johti arkistihuoneeseen. Paikkaan, jonne hän oli kätkenyt tiedot kaikista uransa aikana tutkimistaan jutuista. Aivan perimmäisestä hyllystä löytyi pieni laatikko.

Sieltä hän löysi etsimänsä.

Se ei ollut kadonnut mihinkään.

Choquet.

Tutkijan logiikka varoitti, että hän saattoi olla väärässäkin. Mahdollisuus siihen oli aina olemassa. Mutta sydämessään hän tunsi, että oli osunut oikeaan.

Palatessaan yläkertaan Armand Gamache tunsi jalkojensa painavan portaissa. Saman tien hän hakeutui ikkunan ääreen katselemaan ulkona putoilevia lumihuutaileita.

Lapsia kiirehti ympäriinsä esiin kaivetuissa, vielä puiselta säilytyslaatikolta tuoksuissa talvihaalareissaan, kirmaili kylän viheriöllä kaataen kilpaa toisiaan vastasataneeseen lumeen. Lumipalloja lenteli sikin sokin, kun niitä yritettiin paiskata toisten niskaan. Ensimmäisiä lumiukkojakin yritettiin pyörittää valkoiseksi muuttuneen viheriön koristeeksi. Riemun kiljunta kaikui sisälle taloon saakka.

Gamache palasi vihdoinkin takaisin työhuoneeseensa ja aloitti tutkimustyönsä. Kun Reine-Marie palasi kotiin, Gamachella oli vaimolleen tarjolla iso lasillinen skottilaista ja suuri uutinen.

Hänen oli lähdettävä käymään Gaspéssa.

”Gaspéssa?” Reine-Marie hämmästeli ja yritti varmistua, että oli kuullut oikein. Tuo uutinen oli viimeinen, minkä hän oli kuvitellut kuulevansa miehensä suusta. Käynnin vessassa, käynnin kaupassa tai käynnin jopa Montréalissa jossakin kokouksessa hän olisi ymmärtänyt. Mutta Gaspén niemi-maa, satojen mailien päässä? Paikka, jossa Québecin ranta-viiva kohtasi meren ja sen suolaisen veden.

”Häntäkö aiot tapaamaan?”

Kun Gamache nyökkäsi, Reine-Marie oikaisi ryhtinsä. ”Siinä tapauksessa lähden mukaasi.”

Armand Gamache palasi työhuoneeseensa. Tuijotti sen ruutuikkunoiden läpi ja näki taas itsensä väsyksiin kirmanneet lapset makailmassa selällään lumessa tehden vierä vieressä enkelikuvioita alleen. Kädet ja jalat vain viuhkoivat ympäriinsä.

Sen jälkeen he alkoivat yksi toisensa jälkeen vaeltaa kotiaan kohti ja useimmat kiemurtelivat haalariensa sisässä, kun niskaan pakkautunut lumi alkoi valua vesinoroina selkää pitkin alusvaatteisiin. Märkä lumi oli kastellut kaikilta niin lapaset kuin myssytkin. Kasvot hehkuivat punaisina ja nenät vuotivat.

Lumiselle nurmelle jäi lasten jäljiltä vain enkelikuviot.

Työhuoneessaan Armand veti syvään henkeä käsi edelleen lievästi täristen ja vaihtoi täplän Amelian kansion päällä. Nyt se oli vihreä.

# KUOLEMA KULKEE KARTTA KÄDESSÄ

**S**yksy on saapunut Three Pinesin kylään ja ilmassa tuoksuu ensilumen odotus. Kylän bistroa remontoidaan ja siinä yhteydessä seinäautojen välistä löytyy omituinen vanha kartta. Armand Gamache, jonka päivät täyttyvät nykyään uudesta työstä Sûretén Akatemian johtajana, on kartasta yhtä ymmällään kuin muutkin kyläläiset.

Kun sitten eräs akatemian professoreista löydetään kuolleen, kopio samasta salaperäisestä kartasta on hänen ruumiinsa viessä. Nyt Gamachella on ratkottavanaan murha ja kartan arvoitus. Tutkiessaan tapausta hän törmää yhtenäen nuoreen poliisikokelaaseen, Ameliaan. Käy ilmi, että tämä oli kuolleen professorin suojatti ja osaa tulkita kartan symboleita. Niiden johdattamana Gamache ja Amelia päätyvät järäsyttävien salaisuuksien äärelle.

*Salaisuuksien hinta* on Louise Pennyn dekkarisarjan kahdestoista osa. Armand Gamache on jälleen elementissään nerokkaan oivaltavana rikostutkijana, kun Three Pinesin kylän kodikkaan idyllin takaa paljastuu salaisuus toisensa jälkeen.

